

Yttrande

Datum 2015-10-12

Klassificering 1.1.4

Dnr 2268-2015

Ert datum 2015-06-29

Ert dnr M2015/1539/S

Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU: 2015:43)

Miljö- och energidepartementet har översänt rubricerat betänkande på remiss. Utredningen föreslår ändringar för styrning och utvärdering av miljömålsarbetet, medelfördelning inom miljöområdet, samt ger förslag på utveckling av utvärdering av tillämpad och ny miljöforskning. En ny central miljöprövningsmyndighet med regionala kontor föreslås att inrättas.

Riksantikvarieämbetet lämnar främst synpunkter på de förslag som kan förväntas påverka kulturmiljö och hur kulturmiljö handläggs i miljöprövningsärenden.

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet tillstyrker flertalet av utredningens förslag.

Förslaget om ny en myndighet för tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken (MB) är inte tillräckligt redovisat för att Riksantikvarieämbetet ska kunna ta ställning till förslaget. Den föreslagna nya myndighetens verksamhet kommer att omfatta allmänintresset kulturmiljö. Den nya myndigheten behöver därför förses med sådan kompetens vid en avskiljning från länsstyrelsen.

Riksantikvarieämbetet avstyrker:

- att statens rätt att överklaga beslut enligt miljöbalken vad gäller väsentliga allmänna intressen tas bort, och
- att statliga myndigheters rätt att föra talan för att ta tillvara miljöintressen och andra allmänna intressen i mål upphör.

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

Hemsida www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Plusgiro 599 94-4

Bankgiro 5052-3620

Riksantikvarieämbetet tillstyrker:

- att Formas ges i uppdrag att göra samhällsovergripande utvärderingar av effekten av miljömålsarbetet, och
- att inomstatliga bidrag tilldelas som direkta anslag och som förvaltningsanslag när myndighet utför uppdrag med egen personal.

Synpunkter

Miljömålssystemet i regeringens myndighetsstyrning

Riksantikvarieämbetet tillstyrker utredningens förslag

- att myndigheterna enligt en ändrad 3 § myndighetsförordningen ska främja en hållbar utveckling och bidra till att nå generationsmålet och de nationella miljökvalitetsmålen,
- att utveckla verksamhetsanpassade arbetsuppgifter för myndigheternas miljömålsarbete,
- att Naturvårdsverkets uppgift att vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av resultaten i förhållande till generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska utgå, och
- att Formas får en ny uppgift som innebär att genomföra en samhällsövergripande utvärdering av effekterna av miljöarbetet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

För närvarande finns för kulturmiljöer få indikatorer som kan stödja utvärderingar av miljömålen. När Formas ska göra samhällsövergripande utvärderingar av miljömålen kan utvärdering av kulturmiljön i miljömålen behöva utvecklas.

Finansiell styrning

Riksantikvarieämbetet tillstyrker:

- att inomstatliga bidrag i större utsträckning kan tilldelas som direkta anslag,
- att i den mån uppgifterna ska utföras av bidragsmottagande myndighet medlen ska föras upp som förvaltningsanslag, och
- att uppgifter som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten, SMHI, Formas har idag som innebär att utbetala beloppsbestämda statsbidrag till olika mottagare kan övergå till Kammarkollegiet.

Ny miljöprövningsmyndighet

Utredningen föreslår en genomgripande ändring i myndighetsstrukturen på så sätt att bl.a. godkännande och tillståndsgivning för MB 9, 11 och 13-15 kap. flyttas till en ny myndighet. Denna myndighet ska också bedriva tillsyn och tillsynsvägledning enligt MB. Enligt utredningen kan en prövningsmyndighet med

tillstånd, tillsyn och tillsynsvägledning för MB förväntas öka effektiviteten och medföra mer lika tillämpning i landet.

Länsstyrelserna har en viktig roll i att ta tillvara kulturmiljön i olika typer av beslut. Länsstyrelserna beslutar enligt kulturmiljölagen (KML) och plan- och bygglagen (PBL) och har därför kompetens och lokalkännedom för sådana beslut. Beslut enligt KML samordnas ofta med beslut enligt MB, t.ex. för en vindkraftspark. Enligt utredningens förslag blir skydd av natur- och kulturmiljöer enligt 7 kap. MB kvar hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen kommer också ha kvar sitt kulturmiljöarbete i övrigt vid länsstyrelsen.

Utredningen är relativt kortfattad i beskrivningen av den nya myndigheten och av länsstyrelsen i en ny struktur. Det medför att Riksantikvarieämbetet inte kan bedöma förslaget konsekvenser, och därför varken vill eller kan avstyrka utredningens förslag till en ny prövningsmyndighet.

Det är av avgörande betydelse att en eventuell ny prövnings- och tillsynsmyndighet för MB har kulturmiljökompetens så att frågor om kulturmiljö, lokalisering m.m. kan prövas och tillsyn bedrivs kompetent av denna myndighet.

Föra talan för miljöintressen i domstol och rätt att överklaga

Utredningen föreslår att rätten som tillkommer vissa myndigheter att föra talan i miljömål tas bort. Utredningen utgår från att remissförfarande till berörda statliga myndigheter i kombination med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) garanterar att allmänna intressen beaktas korrekt i tillståndsprövningar. Riksantikvarieämbetet anser att det i varierande omfattning, bl.a. beroende på underliggande myndigheters resurser för remisser, kommer att finnas brister i underlag och därmed risk för att slutsatser inte alltid blir korrekta. Även om Riksantikvarieämbetet i nuvarande ordning inte har rätt att föra talan i mål av stort allmänintresse är det bra att andra myndigheter har denna rätt, t.ex. Kammarkollegiet i vattenmål.

Riksantikvarieämbetet avstyrker således förslaget att statliga myndigheters rätt att föra talan för att ta tillvara miljöintressen och andra allmänna intressen i mål upphör.

Samtidigt med att talesrätten i miljömål ska tas bort föreslår utredningen att staten inte heller ska ha rätt att överklaga beslut enligt MB. Riksantikvarieämbetet anser av ovan anförda skäl att överklaganderätten måste vara kvar.

Vattenförvaltning

Riksantikvarieämbetet tillstyrker:

- att vattenmyndigheterna avvecklas och verksamheten flyttar till Havs- och vattenmyndigheten, och
- att ett råd inrättas vid Havs- och vattenmyndigheten för de myndigheter som kan förväntas bli berörda av åtgärdsprogrammen inom havs- och vattenförvaltningen.

Riksantikvarieämbetet konstaterar att kulturmiljöer berörs av åtgärdsprogrammen för vatten och havsmiljön.

Miljöforskningens tillgänglighet

Riksantikvarieämbetet tillstyrker:

- att Formas får en ny uppgift som innebär att vetenskapligt utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet för att öka tillgängligheten till miljöforskning.

Tillstyrkan görs under förutsättningen att miljöforskning inkluderar forskning om kulturmiljö och landskap.

Länsstyrelsen i Örebro län redogör i sitt remissyttrande för att kulturmiljö beaktas svagt i slutbetänkandet. Riksantikvarieämbetet instämmer i detta.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av antikvarien Håkan Slotte. Även överantikvarien Knut Weibull, t.f. avdelningschefen Ylva Blank och enhetschefen Åsa Marnell har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Håkan Slotte

Kopia till: Kulturdepartementet